

HUSZ MÁRIA

A hét pecsét

*Az Apokalipszis,
János jelenéseinek aktualitása és a Hatok művészeti csoport*

*Ki nyitja meg a betett könyvet?
Ki szegi meg a töretlen időt?
Lapozza fel hajnaltól-hajnalig
emelve és ledöntve lapjait?
Az ismeretlen tűzvészébe nyúlni
ki merészel közülünk? S ki merészel
a csukott könyv leveles sűrűjében,
ki mer kutatni? S hogy mer puszta kézzel?
És ki nem fél közülünk? Ki ne félne,
midőn szemét az Isten is lehúnyja,
és leborúlnak minden angyalok,
és elsötétül minden kreatúra?
A bárány az, ki nem fél közülünk,
egyedül ő, a bárány, kit megöltek.
Végigkocog az üvegtengeren
és trónra száll. És megnyitja a könyvet.*

Pilinszky János: Introitusz, 1961. december¹

I.

A világ elpusztulásának képzelete, a végítélet várása végigkíséri az emberi történelmet. Apokaliptikus időket élünk – háborúk, terrortámadások, éhínségek, népvándorlások, természeti katasztrófák zilálják szét, árnyékolják be mindennapjainkat. A világvége-várás hisztériája fel-felhorgad, tehetetlenül állunk a természeti csapások, háborúk csapások láttán. Nincs mit csodálkozni azon, hogy a Föld katasztrófájának előjeleit sejtik jó néhányan a technikai civilizáció, a természet és a környezet megőrzésének problematikájával, kulturális integrációkkal küzdő napjainkban.

¹ A vers elemzését ld.: Farkas Edit: Egy versolvasás dinamikusa
http://epa.oszk.hu/00000/00011/00043/pdf/iskolakultura_EPA00011_2000_11_070-074.pdf [2017. 03.19.]

Az idők minden bizonnyal korábban is végzetszerűek voltak, a teológia, az irodalom és a művészet századokon át a végső dolgok bővületében élt. Ám a XX. század második felének információs-kommunikációs-mediális fordulata a drámai történéseket mindenhol azonnal megismerhetővé és átélhetővé, személyessé avatja. A katasztrófákban összpontosuló, egyre áthatóbb történésekben megnyilvánuló, s közeledni látszó végítéletnek nap, mint nap közvetlen részesei, cselekvésre kényszerült alanyai, vagy bénult tanúi vagyunk. A történelemben vetett ember drámájára, az emberi önzésnek és a technológiának kiszolgáltatott természet tragédiájára, a világméretű, permanens válságra és a világ fennmaradását veszélyeztető problémahalmazra művészi megnyilatkozások aktuálisan reflektálnak. Jeles művészeti megmozdulások, nemzetközi kiállítások is szerveződnek az Apokalipszis (és a globális fenntarthatóság) gondolata köré².

Korokon átívelő archetipikus téma az *Apokalipszis, Szent János jelenései*, középkori manuscriptek, reneszánsz fametszetek, monumentális kárpitsorozatok ihletője. Az Újszövetség utolsó könyve mély értelmű látomásokban vetíti előre a világvége történéseit, amely a bűnös emberiség – az írás keletkezése idején az első században a rothadó Római Birodalom – megsemmisülését hozza.

Ahogy *Hubbes László-Attila* fejtegeti az apokaliptikum reprezentációs hagyományainak szimbólumairól és diskurzusairól szóló tanulmányában, az apokaliptikus paradigma az apoklipszist, az eszkatológiát és a messianizmust foglalja magában. A legfőbb közös vonásuk az idők végezetének várása, amelynek eljöttével Isten ítéletet tart az emberek, a népek, a világ fölött, újrateremti a világot, amelyben immár csak az igazak, a kiválasztottak jutnak örök üdvösségre. Ezt a világrépet archetipikus történet-minták, hiedelem-elemek alkotják. Eszerint a világ borzalmas módon elpusztul a közeljövőben, vagy eleve már pokoli állapotban van, többnyire bűnössége vagy romlottsága miatt. „*A világ pusztulását csupán egy maroknyi igaz vagy kiválasztott éli túl, vagy támad fel új életre fizikai vagy erkölcsi értelemben a megtisztított, paradicsomi világban, vagy mennyei túlvilágon. Etikai vonatkozásban az alaptörténet a Jó és a Gonosz egyetemes harca, amelyben megérkezik vagy visszatér a rég várt, megígért nagyhatalmú isteni Szabadító (Messiás), és győzedelmeskedik a gonosz seregei fölött, vagy előrevetíti a végső győzelem reményét, a gonosz pedig véglegesen elpusztul, és a bűnösök (a romlottak, a hitetlenek, a Mások) örökre elkárhoznak. A leghőbb remény a világ megtisztulása a bűntől, a romlottságtól, a gonosztól és a haláltól, és abban az ígéletben való bizalom, hogy eredeti, eszményi, aranykori tökéletességben újjászületve kezdődik újra.*”³ Az első két látomás az emberiséget érő súlyos csapásokat írja le (6-11. fejezet). A következő négy bemutatja az egyház és az Isten-ellenes hatalmak küzdelmét. Fellép az Antikrisztus és megsemmisítéssel fenyegeti Isten népét, azonban a Mindenhatónak három látomásban jelképezett isteni ereje elpusztítja és szövetségeseivel együtt örök kárhozatra veti (12-19. fejezet).

Az apokalipszis témáját olyan rendkívüli alkotók neve fémjelzi, mint *Bosch, Grünewald, Brueghel, Blake, Masereel, Picasso* vagy *Botero*, de idézhetnénk *Deleuze, Virilio, Eliot, SaintSaens, Godard, Coppola* és *Bergman* műveit is. Az irodalom és a művészet története során az apokalipszis-műfaj hasonló formatartalmi modell szerint alakult. „Az

² Ld.: Kárpit 3 Nemzetközi Kiállítás a Pesti Vigadóban, 2017. április 12. - május 28.

³ Dr. Hubbes László Attila (2015): *A Harag napja és a Fenevad haragja*. In Kárpit 3 Konferencia, Apokalipszis vagy globális fenntarthatóság. Budapest, Magyar Kárpitművészek Egyesülete pp. 24-47. (p. 29)

apokaliptikus művek erőteljes jelképiséggel és drámai jelleggel bíró, fokozásra és ellentételezésre épülő spirális vagy keretes szerkezetű kinyilatkoztató-látomásos műalkotások. Tartalmi tekintetben egy krízishelyzetből fakadó, szélsőséges dualizmus által jellemzett eszkatologikus mítosz kivetülései, amelyben sajátos módon fordított és torzított kettősség jelenik meg, és amely szabályos szerkezetű, bár különleges drámában bontakozik ki a krízis (szorongattatás) – katasztrófa (utolsó ítélet) – apokatasztázis (új ég, új föld) minta szerint, és két szinten: egyetemes (makrokozmikus), valamit személyes (mikrokozmikus) szinten játszódik le” –írja Hubbes László.⁴

Az apokaliptikus alkotások funkciója és működése a korai kereszténységtől kezdve hasonló: valamely közösség válságára egy felsőbbrendű tekintély kinyilatkoztatása válaszol. Egy különös transzcendens perspektíva-váltás, és egy feltáró-elrejtő újra-aktualizálási folyamat során a közönséget a történet résztvevőjévé teszi, és beavatja a misztériumba, miatt túlfokozott félelem- és öröm-érzetek váltakozásával elemi megrázkódtatást, sajátos katarzist idéz elő. Ez kiragadja megszokott valóságából a befogadót, és mélyreható, hosszantartó viselkedési és mentális változásokat vált ki benne.

A négy evangélista közül János apostol szimbóluma a sas, melynek szárnyalása, magas röpte és napra figyelő tekintete jól kifejezi János sajátosságait. A negyedik evangéliumban csak úgy szerepel, mint, „a tanítvány, akit Jézus szeretett”. A Patmoszból való János tudatosan építkezett a misztikus hetes számra, amely a teljesség száma és a könyv mélységes voltára utal. A hétpecsétes könyv a jövő titkait tartalmazza. A hét pecsét feltörése, a hét harsona, a hét kehely szilárd felépítést adott a későbbi írásmagyarázóknak, és a művészi megközelítéseknek. A teljes eszkatológiai dráma azzal veszi kezdetét, hogy János egy könyvet lát Isten jobb kezében. Ennek tartalma hét részre van osztva, és mindegyik rész le van pecsételve. A hét pecsét feltörésére nem jelentkezett senki, sem a mennyei lények, sem Énók, Mózes vagy Illés. Az egész teremtett világegyetem beismeri, hogy nemcsak méltatlan, de képtelen Isten örök titkaiba behatolni, bepillantani. Egyedül a Bárány az, aki képes erre. Ő az, aki magán viseli a keresztre feszítés sebeit, mintha leölték volna, ő Isten fia, aki győzött a golgotai kereszten, akkor, amikor látszólag vereséget szenvedett. „*Ott állt a Bárány: olyan volt, mint akit megöltek; hét szarva volt és hét szeme: az Isten hét lelke az, akiket elküldött az egész földre. A Bárány odament, és átvette a könyvet a trónuson ülő jobb kezéből.*” (Jel. 5:6-7)

A pecsétek egyenkénti feltörése indítja be az események lavináját. Az első négy pecsét feltörésekor elszabadul a négy lovas – akiket a későbbiekben a pestis, háború éhínség és halál allegóriáiként értelmeztek. Az ötödik pecsét az igazságért, vagy bosszúért kiáltó szentek és vértanúk sokaságát idézi meg, akik fehér ruhát kapnak és türelemre intik őket. A hatodik pecsét újra csapásokat szabadít a világra (*földrengést, kozmikus kataklizmákat: a nap elfeketését, a hold vérvörössé válik, a csillagok lehullnak, az égbolt összegöngyöldök, mint egy könyvtekercs*) (6,12–16). A hetedik pecsét (8,1–5) bevezeti a harsonák következő hetes sorozatát. Közben négy kardinális angyal jelenik meg a föld négy sarkán, akik feltartóztatják a pusztító világszeleket, hogy ne ártsanak Isten szolgáinak, akiket az angyal homlokukon megjelölt: Izrael 12 törzséből kiválasztott 12 ezer elpecsételtet, összesen 144 ezret (7,1–17).

⁴ Hubbes László (2008) *Látomások a végső dolgok bővületében. Az apokalipszis a vallásos irodalmi műfajról a művészeti kifejezőmódig*. Marosvásárhely

János jelenéseinek apokaliptikus, eszkatológikus és messianisztikus értelmezései, interpretációi évszázadokat ívelnek át. Az ismét aktualitását nyerő téma és a tematika által megjelölt tartalmi-szakraális forrás a 21. század művészi intencióiban és intuícióiban összetett gondolati rendszerek, többszörös áttételek, egyéni mitológiák, szimbolikus utalások, képi metaforák útján akár alárendelő, elutasító, aktualizáló, újraíró módokon kapcsolódhat az indíttatást adó bibliai nagy elbeszéléshez.

Ebben a vázlatosan felidézett filozófiai, teológiai, ismeretelméleti metszetben kell szemlélünk a „*Jöjj és lásd!*” *A hét pecsét* címmel született festészeti műegyüttest, sajátos keletkezési körülményeit, alkotóit és jellemzőit.

II.

A *HATOK Művészeti Csoport* védjegye szerint 2011. május 18-án (más források szerint 2012-ben) szerveződött egy budaörsi közös kiállításra, amely térség mindannyiuk mentális térképén központi helyet foglal el. Az összetartozás öntudatára ébredést számos közös megmozdulás követte, amelynek vezérgondolata, hogy „*hivatalossággal nem terhelt szövetség*” legyen, amely egyénenként, egyedi vonásokkal ábrázolt válaszokat ad „*a művészet létét tagadó, cinikusan romboló kulturális globalizmusra*”⁵. Művészetük alapját a szürke, egyéniség nélküli, üzleti alapon létrejött válaszok elleni egyfajta tiltakozásban, az önálló karakterek védelmében találják meg. A laza szövetségben dolgozó HATOK tematikus és hiánypótló „ön-felhívásokra” reagálnak, eszmei, stílári és hivatali megkötöttség nélkül, a legteljesebb alkotói szabadságban.

Ezek a témák legtöbbször korunk megterhelő kihívásaihoz, az európai szellemi örökség megalapozta keresztény értékrendszerhez, az emberi lét nagy erkölcsi kérdéseire, a jóra való készséghez kapcsolódnak: a 7 pecsét, a 7 szentség, a Miatyánk 7 kérése és a lélek 7 ajándéka, a 7 erény követése és a 7 főbűn megtagadása. A tematikákra érkező sokszínű egyéni válaszok egyfelől megerősítik az egymás elfogadásán és megbecsülésén alapuló összetartozást, másrészt a befogadó néző számára lehetővé teszik, hogy a változatos művészi megközelítés, hozzáállás élményét összevesse a saját válaszaival.

A társaság vezető és jogi személyiség nélkül működik, létszáma is változó, zömében festők, de van köztük textil-, szobrász- és fotóművész is. Az évek során megvalósított, különös és nagyigényű tematikáik bizonyították az alkotócsoporthoz életrevalóságát, hogy képesek programjukat magalkuvás és elfáradás nélkül véghezvinni. Világképük kissé ironikus irányultságát jelzik sokszor irodalmi idézetekkel is megerősített, archetipusokhoz, vagy toposzokhoz kapcsolódó programjaik. Sorrendben: ANGELUS-DIABOLUS Sopronban, SZÜRREÁLOM Budörsön, LÁTHATATLAN ÁLLOMÁS performance Palkonyán, majd a 7 FŐBŰN, a budapesti Zeneházban, 7 SZÍHÁZI MŰ a Bárkában, SZÜRREÁTOR Nagykovácsiban, ANGYALOD VAN Solymáron, 8 KRITIKA Palkonyán, a 7 FŐBŰN és a 7 ERÉNY Kalocsán, Balatonszemesen, és Sümegen, KELETI NYUGALOM NYUGATON, Budapesten. 2016-ban pedig a 7 PECSÉT jelzi az ösvényt, amelynek még csak most bátorodnak neki igazán. Ehhez hasonló monumentális, reprezentatív munkák alkotásához rendkívüli helyzet szükséges, amilyen például egy művésztelep lehet, és amilyen egy olyan baráti közösség, mint a HATOK.

⁵ HATOK prospektus, é.n.

A *János jelenései*-téma közös ráérzéséből született, a hét pecsét részlet pedig az epizódok egymásutánisága, elkülönülése és szoros összetartozása miatt jól illett a művészárság létmódjához, munkastílusához. A feldolgozott témák és az alkotók sorsolás útján találkoztak. Az egyforma, álló, nyújtott téglalap alakú 110×250 centiméteres lépték meglepő arányaival lenyűgöző murália hatását kelti, egyszerismind megerősíti a sorozatmű-képzetet, amely a középkori Apokaliptikus metszetek és a horribilis narratív-dekoratív egyházi-udvari kárpitok reminiscenciája. Művésztelep-szerű, együttes, koncentrált munka során készültek el a művek 2016-ban.

A képek gondolatébresztő bevezetője kollektív megfogalmazásban: „*A HATOK Művészeti Csoport hét olajfestményből álló sorozatával arra tesz kísérletet, hogy a képzelet erejével jelenítse meg a testhez kötött és a halál pillanatában onnan kiszabaduló lélek utazását. A hét művész más-más érzelmi attitűddel és eszközrendszerrel, ám gondolatiságában mégis homogén módon igyekszik kifürkészni az emberi világrenden túli dimenziót, az út másik oldalát. A szakrális elemekben, bibliai jelképekben bővelkedő kompozíciók egységes üzenetet hordoznak, és arra készítetik a szemlélőt, hogy elgondolkodjon a mindannyiunk fölé tornyosuló örök kérdésein: voltaképpen honnan jövünk és hova tartunk?*”⁶

Gerlóczy Gábor⁷

Igazi közösségi katalizátor. Első mestere nagybátyja, Gerlóczy Gedeon, a Csontváry képek megmentője. 10-14 éves koráig a GYIK műhelyben, Szabados Árpádnál ismerkedett meg a képzőművészeti technikákkal és az alkotási folyamattal. A középiskola elvégzése után kiállítás-rendezőként, majd tárgy-restaurátorként dolgozott budapesti múzeumokban. 1991-ben, máig működő céget alapított, festmény és képkeret restaurálással foglalkozik. 1993-ban megalapította a Végállomás Galériát, fiatal művészek számára nyújtva kiállítási lehetőséget. A galéria egy általuk megmentett és felújított műemlék épületben működött nagy sikerrel, jelentős sajtó nyilvánosságot kapva. Jelenleg szerzi második mesterszakos diplomáját a pécsi egyetemen. Neki jutott az első pecsét „feltörése”.

*Első pecsét*⁸

„*És látám, és ímé egy fehér ló, és a rajta ülőnél íj vala; és adaték néki korona; és kijöve győzve, és hogy győzzön.*” (Jel. 6: 2)

⁶ Személyes közlés

⁷ Gerlóczy Gáborról: <http://www.sumegart-canada.hu/fenykepek/idoszakos-kiallitasok/gerloczy-gabor-kiallitas/> [2017. 03.16.]

⁸ Gerlóczy Gábor: „Első pecsét” Az apokalipszis lovasa, 110×250 cm, olaj, vászon, aranyfüst applikáció, 2016.

A fehér lovon ülő, kifeszített íjat tartó megkoronázott lovas, mint szimbólum, az üdvösség evangéliumának diadalútjára utal. A ló fehér színe a hit tisztaságát jelképezi abban a korszakban. Gerlóczy interpretációjában a kérdés: Élet a halál után, vagy halál az élet után? A kép központi alakja látszólag az Antikrisztust jeleníti meg, az isteni csapások egyik kulcsfiguráját. Üvöltő, időtől-tértől eltávolított, szinte lebegő, torz, androgün, lovagló alakja jelzi, hogy a teremtett isteni mű még nem érett meg az aranykorra. Az emberiség még képtelen a teremtés titkaiba bepillantani, ahogy még Mózesnek és Illésnek sem sikerült. A figura a jó és a gonosz egyszemélyűségét, a jelenkor és a túlvilág egylényegűségét érzékelteti. Az androgün megjelenítődés a lét két pólusát, az istentől való elszakadást, és az üdvösség funkcióját hivatott jelképezni. A lovas fején látható korona a kétes győzelem, a testén átfúródott nyíl – amely a kép arany metszés tengelyére esik –, a krisztusi áldozat szimbóluma. Lovagló testtartása jelzi a földi élet bizonytalanságát. A sakkbábu ló figura a jelen materiális világot, a földi életet átható játszmákat szimbolizálja, hangsúlyos mérete a jelen talmi világunk megjelenítődése. Fönt egy finoman érzékelhető bőségszaru ontja kincset.

A kép arany háttére a klasszikus aranykor képzetét kelti. A homogén színhasználat, a kompozíció, a gyűrött arany háttér, és a megjelenített, félelmet és viszolygást keltő formák diszsonanciája nyugtalanságot kelt, kérdéseket tesz fel és válaszokat inspirál. Az Első pecsét mítikus derengése, az alig-emberi lény beteges kacagása megindítja a vészjósló folyamatot.

Páczelt Andrea⁹

Textiltervező művész, aki elhivatottan gyakorolja a tanármesterséget. Az anyagokkal való kísérletezés, nyitottság, játék, a formák, a színek kreatív szemlélete jellemzi. „Ne csak nézünk, de lássunk is” – mondja. Ahogy érzékeljük a körülöttünk lévő világot, az életet, az maga a csoda, annak megannyi apró pillanatával, amely megérint minket. Egy-egy ilyen kiemelt pillanat pedig ünnep, melynek öröme, tisztelete ott van mindnyájunkban, amikor létrehozunk valamit, amikor alkotunk. Ars poeticáját egy Szabó István idézettel vallja: „A világból kiemelt kép ünnepélyes pillanat, amely örökre megállítja a futó árnyékot...”

Második pecsét¹⁰

*És mikor a második pecsétet felnyitotta,
hallám, hogy a második lelkes állat ezt mondá: Jöjj és lásd.
És előjőve egy másik, vörös ló, és aki azon üle, megadaték annak, hogy a békessé-
get elvegye a földről, és hogy az emberek egymást öljék;
és adaték annak egy nagy kard. (Jel. 6: 3-4)*

⁹ Páczelt Andreáról: <http://www.forrai.hu/node/190> [2017. 03.18.]

¹⁰ Páczelt Andrea: „Második pecsét” akril - tábla kollázs, 110×250 cm

A történelmi magyarázat szerint a vörös ló az evangélium tisztaságának elsötétülését jelenti. A keresztény egyház államvallássá lett, és a császárok érdekében részt vett a háborúkban. A zsidó és pogány vallásokat, ha szükséges volt, akár erőszakkal is elnyomták.

Páczelt Andrea a körülöttünk lévő, teremtett világegyetem örök körforgásán, ezerszínű arcán, az Élet – Halál kettősségének folytonos színeváltozásain tűnődve törekedett megfogalmazni a gondolatot, mely a kezdetektől jelenünk és benne az Ember esendőségére, múlandóságára, ám teljes létében nagyszerűségére, a Jóval és a Rosszal vívott, örök csatájára hívja fel a figyelmet. A képen az Embernek ezt a nemes harcát jeleníti meg, melyben – ellentétben az Apokalipszis vörös lovasai cselekedeteinek következményeivel – végezetül mégis az Ember győz! Itt nem sikerül a „Sötét Erők” akarata, hogy elvegyék a Békességet a földről és örökre letaszítsák az Embert a mélybe – benne az Igaz Hittel. A „Vörös Lovasok” ebben a végső harcban aláhullnak, mellyel azt kívánja hirdetni a Művész, hogy mindenkor érdemes küzdeni, kiállni a jóért, az igazunkért, a nemes célokért, egymásért. A képen mindezt a drámaiságot legerőteljesebben kifejező színekkel: a mélységet a Pokol tüzével átható, koromfekete-vörös tónusátmenetekkel, míg a feltámadás és a Purgatórium tüzét a lángoló, égő

vörösek erőteljes izzásával érzékeltette. Mintha az „Apokalipszis véres Kardja” minden pillanatban ott lebegne a fejünk felett, állandó kétségeink, a dolgok feletti vívódásaink közepette. Ekkor arannyá változik a háttér, fokozatosan és jelképesen megnyitva a mennyek kapuját, ahol béke honol és fényesség. A tiszta lélek hazatér, bebocsátást és feloldozást nyer.

Az ősi szimmetrián alapuló és statikus, zárt képkompozíció – atavisztikus szimmetriával és könyörtelen energiáival – ezt a drámát ragadja meg. A művész patetikus interpretációjában: „*azt az Ünneppillanatot, amikor a Lélekharang finom rezgéseinek, Szívünk Hangjának – folyton forgó, időtlen időkerekeinek lüktetésében is – az Ember örök küldetésének nemes célját, a Teremtő által kijelölt, méltó útját keresi. A mindenséget átható és legnagyobb erők – a hit és a szeretet – által vezérelve hirdetem, hogy ezek mentén bízván, mindig megtaláljuk ezt az utat!*”¹¹

A Második pecsét vörös lova azonnal duplikálódik, lángot vet, lesújt a kard.

Gaszner Ildikó¹²

Porcelánfestészetet tanult, nyolc éven át épületmodellezőként dolgozott majd egy ideig a Pannónia Rajzfilmstúdióban alkotott. Munkáinak többsége olaj- és akril festmény. Különbözőféle grafikai tervek, illusztrációk, dekorációk készítésével foglalkozik, valamint sokszorosított grafikai eljárásokat is alkalmaz kiadványszerkesztésben.

¹¹ Páczelt Andrea személyes közlése.

¹² Gaszner Ildikóról: <http://www.jaszigaleria.hu/?app=artist&sublayout=show&id=29>; <http://gasznerildiko-festmenyek.webnode.hu/fenykepgaleria/#dsc-1110-jpg>; [2017. 03.19.]

*Harmadik pecsét*¹³

*És mikor felnyitotta a harmadik pecsétet, hallám,
 hogy a harmadik lelkes állat mondá: Jöjj és lásd.
 Látám azért, és imé egy fekete ló; és annak, aki azon üle, egy mérleg vala kezében.
 És hallék a négy lelkes állat közt szózatot, amely ezt mondja vala:
 A búzának mércéje egy dénár, és az árpának három mércéje egy dénár;
 de a bort és az olajt ne bántsát. (Jel. 6: 5-6)*

A fekete ló a sötétségnek, a bukásnak és a halálnak a jelképe. A tévtanok és a pogány eszmék abban az időben már beszivárogtak a keresztény egyház berkeibe; az istentiszteletek egyszerűségét rituális ceremóniák, a külsőség, a liturgia váltotta fel. A szöveg szimbolikája szerint a mérleg az emberi jellem megmérője. Az árpa és búza árának megállapítása éhínségre utal. Az olaj a Szentlélek jelképe is, a bor pedig Krisztus véréé. Az élet kenyereben való éhség dacára, mindig volt bor és olaj, azaz Krisztus minden időben táplálta hozzá hű tanúit.

Gaszner Ildikó értelmezésében a Harmadik pecsét a titkok titka, az enyészet és az ellentmondást nem tűrő parancs ütközése, a „meghalunk, mégis örökké élünk” – dilemmája. A jelenések harmadik pecsétjének feltörését követő, éhínséget és pusztulást ábrázoló kép tárul elénk. Az üszkös romok feletti horizonton, a leszakadó égboltozat alatti színpadon ünnepélyes haláltáncot járó apró alakok mintha Ingmar Bergman filmvásznáról léptek volna elő, s a magas égen feltűnik a sötétséget és halált jelképező fekete ló. A pasztózosan festett, baljósan fekete hangulatú képet markáns kereszt alakzat szakítja hosszában ketté, rajta dekoratívan elhelyezett, fölülről lefutó, ontológiai szerepű betűk: „Ki nyitja meg a betett könyvet?” – Pilinszky János szavai. Bár az Élet Könyve számunkra titok, ha hisszük, hogy énünk egyszer majd leveti a test korlátait és átlép egy másik dimenzióba, akkor mindennél jobban szeretnénk megismerni az odavezető utat is. A kompozíciót horizontálisan is széthasítja-repeszti, szinte elmosza az olaj és a bor vörös-narancssárga folyama, utalván arra, hogy a művész egyéni, mentális élményű mitológiájában semmilyen emberi erő vagy hatalom, hanem csakis a Szentlélek világossága (az olaj) és Krisztus vére (a bor) által válhatunk egykor a bűnös, pusztulásba tartó világban az isteni kegyelem és irgalom csatornájává.

Somogyi Ferenc¹⁴

Világa a plasztika. A Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában érettségizett. Fejlődésére fontos hatást gyakorolt a hajósi művészeti tábor. A MAFILM-nél dolgozott szobrászként. Később a Wei Wu Wei együttes énekeseként vált ismertté. Szobrászként legszíveseb-

¹³ Gaszner Ildikó: „A harmadik pecsét”, 110×250 cm, olaj, vászon, 2016

¹⁴ Somogyi Ferencről: <https://utimorzsak.blogspot.hu/2016/05/somogyi-ferenc-szobrasz.html> ; [2017. 03.20.] <http://artportal.hu/lexikon/muveszek/somogyi-ferenc-7076>

ben fával dolgozik. Sajátos humorú, játékos, finoman groteszk formavilágú szobrokat, színes síkdomborműveket alkot. „*Mindent szeretek, amiben a pillanatnyi érzéseimet, vágyaimat és gondolataimat tudom kifejezni a világról*”. Kecesség, báj, pajkosság, kacérkodás, tündérien groteszk humor az övé. Független művész, mindene a mozgás, az átváltozás, a talányosság.

*Negyedik pecsét*¹⁵

„*És mikor felnyitotta a negyedik pecsétet, hallám a negyedik lelkes állat szavát, amely ezt mondja vala: Jöjj és lásd.*

És látám, és imé egy sárga színű ló; és aki rajta üle, annak a neve halál, és a pokol követi vala azt; és adaték azoknak hatalom a földnek negyedrészen, hogy öljenek fegyverrel és éhséggel és halállal és a földnek fenevadai által.” (Jel. 6: 7-8)

A negyedik pecsét felnyitása irtózatot kelt, tár elénk. A sárga szín, görög eredetiben chloros szó sárgászöldet, fakót, vagy halálszínt jelent. Az Apokalipszis negyedik lovasa egy rettentő jóslat megtestesülése; az emberiségre sújtó kegyetlen végzet. A történelmi értelmezés szerint a negyedik lovas elhozza a halált minden formájában. Tömegesen ragadja el az embereket, és a pokol kapuja mindig nyitva áll, hogy elnyelje őket. Ám Isten a földnek csak negyedrészt engedi sújtani. Az öletés – karddal, éhínséggel és döghalállal, és a föld vadállatai által – az egykorú mártírok kínhalálára emlékeztet.

Somogyi Ferenc újszerű, plasztikus módon alkotta meg ezt a víziót. Negyedik pecsétje a tömeges kihalás világvége-plasztikája. A bibliai téma számára az elemi borzalmak érzéki-érzelmi kifejezésének alkalma volt. Az egységes nagy méret (250×110 cm) izgalmas lehetőséget adott ahhoz, hogy bátran használjon különböző anyagokat a kompozícióhoz. A félelmetesen szuggesztív megjelenítéshez a nézőpontot nem a megszokott perspektívába állította be, hanem fölre kerekedve mindennek, a magasból, mintegy a Mennyből lenézve ábrázolja a jelenetet. Ebből a nézőpontból a durva, szennyezett Földön vágató tébolyult halállovas mintha ránk zuhanna, nagy, lebegő köpenye fehér halállal terít be mindent, amin átgázol. Három dögmadar kíséri őt; a háború, az éhínség és a járványok. A nyársra tűzött koponya maga a pokolra került emberiség. Az anyaföld durva felületét egy speciális festékes ragasztóval összekevert textília adja, a ló és lovas elszáradt faágakból, a madarak hulladék kartonpapírból, illetve szalma és aranyfüst darabokból kelnek életre. A Halál eltorzult fejét elhasznált festékes rongyából alakította ki. A ló és ember koponya hársfából faragott, laposan tömegszerű. Így állnak össze a természet adta anyagok és a kézzel munkált részek egységes domborművévé képpé ezen az Apokaliptikus vízión.

¹⁵ Somogyi Ferenc: „Negyedik pecsét” vegyes technika, 110×250 cm

Molnár-Göb Zoltán¹⁶

1987-ben belsőépítészként diplomázott az Iparművészeti Főiskolán. A társművészetek között is szívesen kalandozott, hiszen saját bevallása szerint: „*Belsőépítészeti munkáimmal párhuzamosan és folyamatosan műveltem néhány társművészetet is.*” A festészet, a grafika és az ólomüveg-tervezés mellett a szobrászat és a kerámia is foglalkoztatja. A legexpresszívabb alkotó, az Ötödik pecsét borzalmas jóslatait irtózatos erővel jeleníti meg.

Ötödik pecsét¹⁷

És mikor felnyitotta az ötödik pecsétet, látám az oltár alatt azoknak lelkeit, akik megölettek az Istennek beszédéért és a bizonyágtételért, amelyet kaptak. És kiáltának nagy szóval, mondván: Uram, te szent és igaz, meddig nem ítélsz még, és nem állasz bosszút a mi vérünkért azokon, akik a földön laknak? Akkor adatának azoknak egyenként fehér ruhák; és mondaték nekik, hogy még egy kevés ideig nyugodjanak, amíg beteljesedik mind az ő szolgatársaiknak, mind az ő atyjuk fiainak száma, akiknek meg kell öletniök, amint ők is megölettek. (Jel. 6: 9-11)

A lelkeknek az Úrhoz intézett bosszúra szomjas kiáltása itt metafora. Az igaz lelkek a hűség és tisztaság ruháiba öltöztettek. A végleges istenítélet még késik, mert a mártírok száma még nem teljes (a késleltetés a feszültség poétikai fokozásának egyik dramaturgiai eszköze). Az utolsó idő eseményei még bizonyára sok hívő életét követelni fogják áldozatul.¹⁸

Molnár-Göb Zoltánra az ötödik pecsétben megjelenő kép az Istenhez, az Úrhoz való könyörgés végtelen kétségbeesése nem szimbolikusan, de teljes fizikai valóságában hatott, mint egy olyan helyzeté, amelyben a totális bizonytalanság az úr. A kínjukban üvöltők fehér inges hármasa és a két, árnyékban lévő, beletörődő alak stiláris megoldása eltér egymástól. A tisztító tűz és a felmagasztosulás expresszív formai megoldásai, a képmező vízszintes megosztása vizuálisan is megerősíti a látomás üzenetét. Ezt az elementáris víziót diszharmonikus színekkel, irreális fényekkel, nyitott kompozícióval, kifutó formákkal valósította meg. Hagyta, hogy szóljon, kiáltson, hasson a düh és kétségbeesés képe, kivetkőzve önmagunkból és feladva, megadva, átadva önmagunkat.

Ez a jelenet volt a művész szuggesztív látomása kezdettől. „Egy megdermedt pillanat, amelynek sem eleje sem vége nincsen, amelyben megreked a lélek, és szinte az örökkévalósága is megszűnik létezni. Mint amikor egy teljesen ingermentes fehérség vesz körül, mindenütt homály, magadat látod (a magad, mint valóság megtapasztalása, érzékelése megmarad, mint ellenpont) de semmi mást, sem alattad sem feletted, sem előtted sem mögötted

¹⁶ Molnár-Göb Zoltánról: <http://www.budaorsiinfo.hu/blog/2013/04/16/budaorsi-anziksz-molnar-gob-zoltan-kiallitasa-budaorson/> [2017. 03.19.]

¹⁷ Molnár-Göb Zoltán: „Ötödik pecsét” akril-vászon, kollázs, 110×250 cm

¹⁸ Hét pecsét: [https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9t_pecs%C3%A9t_\(Biblia\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9t_pecs%C3%A9t_(Biblia)) [2017. 03.10.]

nincs más, csak részletek és dimenziók nélküli semmi, ahol megsemmisül a lét. A semmi és a valami közt lebegsz, és érzed mind a kettőt, de meghatározhatatlan vagy, felfoghatatlan kérdések és borzalmas válaszok közt állsz sodródva. A lelkek dühödtek, kínokkal telítettek és egyre inkább összeroskadnak a teher alatt. A hűség és az igaz lét nem elég, a totális megsemmisüléssel nyerhetsz valódi szabadságot. Az érzés, ez a csoda pedig az, hogy az ember – bár holt (igaz, ez a valódi léte) – talál kapaszkodót, de az mindenképp egy távoli jövő a megrekedtségben.”¹⁹

Vladár Csaba²⁰

Képzőművész és művészetterapeuta. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán végzett 1988-ban, mesterei: Kokas Ignác, Dienes Gábor. 1986-ban elnyerte a Glatz Oszkár Alapítvány díját. Tanulmányútjai során bejárta egész Európát. Magántanítványoknak oktat rajzot és festészetet, restaurálással, művészeti- és reklám-produkciós munkákkal foglalkozik, arculatot, díszletet és látványképet tervez színházi és filmprodukciókhoz, festészeti és művészetterápiás táborokat tart.

Hatodik pecsét²¹

„Azután látám, mikor a hatodik pecsétet felnyitotta, és ímé nagy földindulás lőn, és a nap feketévé lőn mint a szőrzsák, és a hold egészen olyan lőn, mint a vér; És az ég csillagai a földre hullának, miképpen a fügefafa hullatja éretlen gyümölcsseit, mikor nagy szél rázza.” – (Jel. 6: 12-13)

A hatodik pecsét feltörése jelzi és nyitja meg az Úr nagy napja előtti jelek sorozatát. Ez a földrengés maga az istenítélet. A sötétséget is a végidők egyik jele gyanánt sorolja fel az elbeszélés, akár a csillaghullást.

„És az ég eltakarodék, mint mikor a papírtekercset összegöngyölitik; és minden hegy és sziget helyéből elmozdították. És a földnek királyai és a fejedelmek és a gazdagok és a vezérek és a hatalmasak, és minden szolga és minden szabad, elrejték magukat a barlangokba és a hegyeknek kőszikláiba; És mondának a hegyeknek és a kőszikláknak: Essetek mi reánk és rejtsetek el minket annak színe előtt, aki a királyi székből ül, és a Bárány haragjától: Mert eljött az ő haragjának ama nagy napja; és ki állhat meg? ” – (Jel. 6: 14-17)

Mielőtt még a hetedik pecsétet felnyitná a Bárány, feltárul, hogyan menti meg az Úr az emberek nagy tömegét, a föld történelmének lezárulása előtt.

„Ezek után láték négy angyalt állani a földnek négy szegletén, a földnek négy szelét tartva, hogy szél ne fújjon a földre, se a tengerre, se semmi élőfára. És láték más angyalt feljönni napkelet felől, akinek kezében vala az élő Istennek pecséte; és nagy szóval kiálta a négy angyalnak, akiknek adatott, hogy ártsan a

¹⁹ Molnár-Göb Zoltán személyes közlése.

²⁰ Vladár Csabáról: <http://artportal.hu/lexikon/muveszek/vladar-csaba-6883> [2017. 03.19.]

²¹ Vladár Csaba: „Hatodik pecsét” akril-vászon, kollázs, 110×250 cm

földnek és a tengernek, Ezt mondván: Ne ártsatok se a földnek, se a tengernek, se a fáknak addig, míg meg nem pecsételjük a mi Istenünk szolgálait az ő homlokukon. És hallám a megpecsételtek számát: Száznegyvennégyezer, az Izrael fiainak minden nemzetségéből elpecsételve.” (Jel. 7:1)

A szelek háborúk jelképei. A szelek szabadon eresztése pedig a Bárány haragjának megnyilatkozása, melyet újra jövetelét megelőzően, csapások valóságában bocsát a megtéretlen emberiségre. Azonban a végső csapások előtt Isten elpecsételi minden választott gyermekét²².

Vladár Csaba Hatodik pecsétjén a dimenziók és a valóságsíkok multiplikálódnak, a képmező szinte felrobban, mikor „a nap feketévé lőn...” A festmény hűen interpretálja a bibliai szöveget. Olajvászon technikával, a rendelkezésre álló terület maximális kihasználásával, központi és súlyozottan szimmetrikus elrendezéssel él. Több nézőpont és képsík alkalmazásával kísérli meg a narráció elvonatkoztatott követését. Alul, egy domborműves, kőfaragott, kortalan "pogány-múzeum" klasszikus római épülete, melynek tetőjén ellenfényben az az életnagyságú, „eredeti” ember arcú bárka látható, amely a hatodik pecsét leírásában annak a 144 ezer embernek ad „otthont”, akik Isten kegyelméből életüket megtarthatva megigazulhattak. Mögöttük, felettük egy ókori pergamentekercs – festmény a festményben –, ahol a világrengető földrengést követően a föld kihűlt vasmagja, mérgező gázok kíséretében tör a felszínre. Felette az elvakító fehér csillag fényében a látomás négy angyala, felettük irányító vezérlettel az apokalipszis lova és lovasa, felettük a vérvörös hold és a „szénfekete szőrzsákká” váló nap plasztikus textil applikációja. A visszahajló tekerecs hátát csak most láthatjuk, rajta a növényi organizmusból „felírt” Élet feliratot.

A művész számára érezhetően megterhelő lehetett a mai művészeti közélet körülményei közt a *hatodik pecsét* metaforákkal különösen terhelt, bonyodalmas szövegének átlényegítése. Így vall erről a munkáról: „*Megpróbáltam azokat a számomra mindig is aranykornak nevezett időket megidézni, amikor a Befogadó és a Szellemisség, az Olvasó és az Ige között a festőknek még ihletett közvetítőkként – kihagyhatatlan és hűséges médiumokként – kellett állnunk. Gyertyájukat »7 végén égetve«, minden áron, annak magasztos céljából cselekedtek, hogy a művek egyszer megkerülhetetlen entitássá válhassanak, amikor az a lényeg, hogy valami már szükségszerűen létezik, és nem az, hogy mikor, milyen módon, stílusban, és meddig.*”²³

Vladár Krisztina²⁴

A Pécsi Tudományegyetem festőművész szakának végzős hallgatója, mestere *Nyilas Márta*. A festészet mellett többféle képzőművészeti tevékenységet folytat, mint pl. grafika, kollázs, montázs, fotózás, animáció és fényfestészet. Hitvallása: „A színek és a vonalak új,

²² Hét pecsét: [https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9t_pecs%C3%A9t_\(Biblia\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9t_pecs%C3%A9t_(Biblia)) [2017. 03. 09.]

²³ Vladár Csaba személyes közlése.

²⁴ Vladár Krisztináról: <http://1680.ro/entry/vladar-krisztina-festomuvesz> [2017. 03.19.]

ősi tiszta természetükben rezegnek az agyunkban és a gerincünkben. És most, hogy nem hasonlítanak többé azokhoz a színekhez és vonalakhoz, amelyeket a szemünk látnak: megmutatják nekünk a formákban rejlő nagy titkokat.” (Csáth Géza).

*Hetedik pecsét*²⁵

*„És mikor felnyitotta a hetedik pecsétet,
lőn nagy csendesség a mennyben, mintegy fél óráig.
És látám azt a hét angyalt, aki az Isten előtt áll;
és adaték nekik hét trombita.” (Jel. 8: 1-2)*

A legmegrázóbb a hetedik pecsét feltörése. A görbe szarvból készült trombita (sófár) a háborúkat jelezte. Most viszont Isten viszi véghez a büntető ítéleteket természeti csapások, vagy emberi eszközök útján.

*„És jöve egy másik angyal, és megállta az oltárnál, arany tömjénezőt tartva;
és adaték annak sok tömjén, hogy tegye minden szenteknek könnyörgéseire az
arany oltárra, amely a királyi szék előtt vala. És felméne a tömjén füstje a szentek
könnyörgéseivel az angyal kezéből az Isten elébe.” (Jel. 8: 3-4)*

Egy angyal közreműködésével elkezdődik az engesztelés az igazak bűneiért.

*„Azután vevé az angyal a tömjénezőt;
és megtölté azt az oltárnak tüzeivel, és leveté a földre;
és lőnek mennydörgések és szózatok és villámlások és földindulás.
És a hét angyal, akinél a hét trombita vala, készül a trombitálásához.” (Jel. 8: 5-6)*

A kegyelem ideje lezárult, Isten haragjának kitörése elkezdődik, a föld történelme a befejező csapásokkal véget ér.

Hogyan lehet a csendet megfesteni? Inkább a vihar előtti csendet? Azét a viharét, ami nagy pusztítást fog hozni? De előtte még béke és csend honol. Vladár Krisztinát a látomásnak ez a bevezető szakasza foglalkoztatta. Hetedik pecsétje látomásos anti-akvarell. A hagyományos festészeti technikákkal készült festményhez akrilt, bronz- és aranyport használt. A lazúrosan megfestett festékfoltok a légiesség és könnyedség hatását keltik. Olyan égi jelenséget mutat meg az alkotás, amely misztikus színeivel előidéz, hogy valami hatalmas készül. Valami kavargó és sötét, de még egyelőre puha és békés formában mutatkozik meg. A művész interpretálásában: *„Csendbuborék. Folyton ez a szó visszhangzott a fejemben, amikor készítettem a művet. Egy olyan védett hanghely, amely nagyon képlékeny és bármikor kipukkadhat, megsérülhet. Viszont amíg ott van, jó benne lenni. Az alakok és árnyak szellemként igyekeznek efelé a jelenség felé szállni, biztonságba*

²⁵ Vladár Krisztina: „Hetedik pecsét” akril-vászon, kollázs, 110×250 cm

*helyezni magukat, de nem tudhatják, hogy vajmi keveset ér a végső ítélet hajnalán ez a buborék. Csak látszatvédelem. Az angyalok a kép alján már sorakoznak harsonáikkal. Ők tudják, amit az árnyalakok még nem is sejthetnek.”*²⁶ A kép három síkon idézi meg a látványt. Lent, a föld síkján áttetsző körvonalakkal jelzett angyali figurák munkálkodnak. Az égi szféra a középtérben, hátrahúzódva, vakító fehérséggel fókuszálódik, ide igyekeznek a szuhanó szellemalakok, átkötve a két dimenziót. A magasban, a néző felé haladva, rettenetes szürke-fekete, kavargó viharfelhők gyülekeznek, nincs menekvés, beteljesedett.

Irodalom

- Farkas Edit: *Egy versolvasás dinamikusa*. http://epa.oszk.hu/00000/00011/00043/pdf/iskolakultura_EPA00011_2000_11_070-074.pdf [2017. 03.19.]
- Gaszner Ildikóról: <http://www.jaszigaleria.hu/?app=artist&sublayout=show&id=29> ;
<http://gasznerildiko-festmenyek.webnode.hu/fenykepgaleria/#dsc-1110-jpg>
- Gerlóczy Gáborról: <http://www.sumegart-canada.hu/fenykepek/idoszakos-kiallitasok/gerloczy-gabor-kiallitas/>
- HATOK prospektus, é.n.
- Hét pecsét: [https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9t_pecs%C3%A9t_\(Biblia\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9t_pecs%C3%A9t_(Biblia))
- Hubbes László (2008) *Látomások a végső dolgok büvöletében. Az apokalipszis a vallásos irodalmi műfajtól a művészeti kifejezőmódig*. Marosvásárhely
- Hubbes László Attila (2015): *A Harag napja és a Fenevad haragja*. In.: Kárpit 3 Konferencia, Apokalipszis vagy globális fenntarthatóság. Budapest, Magyar Kárpitművészek Egyesülete pp. 24-47. (p. 29)
- Molnár-Göb Zoltánról: <http://www.budaorsiinfo.hu/blog/2013/04/16/budaorsi-anziksz-molnar-gob-zoltan-kiallitas-budaorson/>
- Páczelt Andreáról: <http://www.forrai.hu/node/190>
- Somogyi Ferencről: <https://utimorzsak.blogspot.hu/2016/05/somogyi-ferenc-szobrasz.html> ;
<http://artportal.hu/lexikon/muveszek/somogyi-ferenc-7076>
- Vladár Csabáról: <http://artportal.hu/lexikon/muveszek/vladar-csaba-6883>
- Vladár Krisztináról: <http://1680.ro/entry/vladar-krisztina-festomuvesz>

²⁶ Vladár Krisztina személyes közlése.